

— DEFINICIJA

Kaj je FNM?

Funkcijska nevrolška motnja (FNM; angl. Functional Neurological Disorder – FND) je klinično opredeljena motnja, za katero so značilni nevrolški simptomi (motorični, senzorični ali epizodični), ki **niso posledica strukturne okvare ali organske bolezni živčnega sistema**, temveč motnje njegovega delovanja.

Za FNM je značilno, da so simptomi za otroka **resnični, nehoteni in niso pod zavestnim nadzorom**. Motnja lahko pomembno vpliva na otrokovo funkcioniranje, vključno z vključevanjem v vzgojno izobraževalni proces, vsakodnevnimi dejavnostmi ter kakovostjo življenja.

— POMEN ZGODNJE PREPOZNAVE

Zakaj je poznavanje motnje pomembno?

FNM je **pogost vzrok nevrolških simptomov** v urgentni in ambulantni pediatriji. Klinična slika pogosto posnema druga nevrolška ali internistična obolenja — FNM mora biti vključena v **diferencialnodiagnostično razmišljanje** že ob prvi obravnavi. Ključnega pomena sta **zgodnja ustrezna triaža k otroškemu nevrolgu** ter dobra koordinacija med strokovnjaki (pediater, pediatrični nevrolg, rehabilitacijski tim in/ali psihološka podpora) in vzgojno izobraževalno ustanovo. Pomembno je **preprečevati ponavljajoče se, medicinsko neutemeljene obiske** in preiskave, ki lahko utrjujejo simptomatiko. Pri otrocih je izid tesno povezan tudi s tem, ali se čim prej omogoči **ponovna vključitev v normalne aktivnosti in šolo** (po potrebi ? z ustreznimi prilagoditvami).

— KLINIČNA SLIKA

Kako se lahko prezentira?

Motnje gibanja in funkcije

- Tremor oziroma nehoteni gibi
- Spremenjen vzorec hoje
- Funkcijska šibkost
- Senzorične motnje

Funkcijski napadi

Pogosto označeni kot **neepileptični napadi** — klinično posnemajo epileptične napade, niso pa posledica epileptiformne električne aktivnosti možganov.

Pridružene težave (utrujenost, bolečina, motnje spanja, anksioznost) lahko pomembno vplivajo na potek motnje ter otrokovo šolsko in socialno funkcioniranje.

— SPROŽILCI

Kaj sproži in vzdržuje simptome?

Vplivi okolja (šolsko okolje, športne aktivnosti, družinska dinamika) imajo lahko **pomembno vlogo** pri sprožanju in vzdrževanju funkcionalnih težav ter pri procesu okrevanja.

- Stres, medosebni konflikti
- Utrujenost, pomanjkanje spanja
- Preobremenjenost
- Bolečina ali akutna bolezen

Pomembno: pri skupini otrok so zgoraj naštetih dejavnikov možni sprožilci.

Pri **drugih jasnega sprožilnega dejavnika ne prepoznamo** — odsotnost jasnega sprožilca diagnoze ne izključuje.

— ZA STARŠE IN SKRBNIKE

Kaj povedati staršem oziroma skrbnikom?

1 Pojasnite naravo motnje

Poudarite, da gre za **motnjo delovanja možganskih omrežij**, ne za strukturno okvaro. Razložite, da otrok za nevrološke izpade **ni kriv** in da ti niso pod njegovim zavestnim nadzorom.

2 Spodbujajte funkcionalno aktivacijo

Zlasti **postopno vračanje v šolo** in druge vsakodnevne aktivnosti, ob usklajeni podpori multidisciplinarnega tima.

— OBRAVNAVA

Timska obravnava

Zdravljenje funkcijske nevrološke motnje je **individualizirano in multidisciplinarno**. Temelji na ustreznem razumevanju in sprejemanju diagnoze, postopni funkcionalni aktivaciji ter ciljanem »**ponovnem učenju**« motenih gibalnih oziroma vedenjskih vzorcev. Pomemben del obravnave je tudi **strukturiran šolski načrt**, ki vključuje dogovor o prisotnosti pri pouku, potrebnih prilagoditvah ter postopnem vključevanju v telesno dejavnost. Ključno je tudi sistematično delo z družino.

— TERAPEVTSKE MOŽNOSTI

Možnosti zdravljenja

Ovisno od vrste motnje in razpoložljivosti programov — vedno po posvetu z otroškim nevrologom.

Psihološka obravnava

(najprej poglobljena kliničnopsihološka ocena, nato terapevtska obravnava npr. kognitivno vedenjska terapija); ob prisotni travmatski izkušnji je indicirana travmi prilagojena terapevtska obravnava.

Specialistična nefrofizioterapija

Pri funkcijski šibkosti, motnjah hoje, tremorju — usmerjena v ponovno vzpostavljanje funkcionalnih gibalnih vzorcev. *Načelo sorazmernosti:* intenzivnost naj bo prilagojena ciljem in odzivu otroka (»več« ne pomeni nujno »bolje«).

Delovna terapija

Aktivnosti vsakodnevne življenja, postopno vračanje v šolo, senzorične in vedenjske strategije.

Logopedska obravnava

Kadar so prisotne funkcionalne motnje govora ali požiranja.

Obvladovanje komorbidnih stanj

Migrena, kronična bolečina, utrujenost, anksiozne in depresivne motnje, postravmatska stresna motnja.

Multidisciplinarni programi

Dnevna bolnišnična obravnava ali intenzivni rehabilitacijski programi pri težjih ali vztrajnejših oblikah.

— VLOGA PEDIATRA

Vloga pediatra v nadaljnji oskrbi

1 Prepoznavaj in opredeli

Jasno opredeli FNM kot legitimno klinično diagnozo ter aktivno podpri otroka in starše pri razumevanju narave motnje.

2 Zagotovi varnost obravnave

Novo ali spremenjeno simptomatiko je treba vedno presojati

3 Koordiniraj multidisciplinarno oskrbo

Vključuje pediatričnega nevrologa, psihologa, fizioterapevta, oziroma otroškega in mladostniškega psihiatra ter šolo.

4 Usmerjaj k funkcioniranju

Cilj obravnave je usmerjen v izboljšanje funkcioniranja — npr. redna šolska prisotnost, postopno povečevanje telesne